

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto 25.10.2023 klo 12.45

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 (HE 41/2023 vp).

Teema: Kriisinhallinta

Kriisinhallinta

Hallitusohjelman mukaan Suomi osallistuu aktiivisesti Etyjin, EU:n, Naton ja YK:n sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintaan. Lisäksi ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon (VNS 4/2020 vp) mukaan kriisinhallintaosallistumista pyritään vahvistamaan YK-operaatioita ja Afrikkaa painottaen.

Kriisinhallinta on keskeinen Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan väline, jolla edistetään turvallisuutta konfliktialueilla ja globaalisti. Suomen pitkäjänteinen panostus kriisinhallintaan on lisännyt Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaikuttavuutta ja uskottavuutta. Osallistumalla kansainväliseen kriisinhallintaan vaikutetaan myös sisäiseen turvallisuuteen sekä kehitetään kansallisia valmiuksia ja suorituskykyä.

Puolustusministeriö vastaa sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumisen poliittisesta valmistelusta, ohjauksesta ja valvonnasta sekä voimavarojen hankkimisesta siltä osin kuin tehtävät eivät kuulu ulkoministeriön toimialaan. Puolustusvoimat vastaa sotilaallisen kriisinhallintatoiminnan käytännön valmistelu- ja toimeenpanotehtävistä. Sotilaallisen kriisinhallintaoperaatioihin osallistuminen rahoitetaan erikseen ulko- ja puolustusministeriöiden pääluokkiin myönnettävistä, hallinnonalojen muusta toiminnasta erillisistä määrärahoista.

Kriisinhallinnan parlamentaarinen komitea laati vuoden 2021 alkupuoliskolla Suomen kriisinhallintaa varten kokonaisvaltaisen tavoitelinjauksen, joka ulottuu yli hallituskausien. Komitea antoi tavoitelinjauksen perusteella suosituksen, jonka mukaan sotilaallista kriisinhallintaosallistumista vahvistetaan niin, että vähimmäislähtökohtana pidetään vuoden 2020 osallistumis- ja määrärahatasoa. Tämä tarkoittaa noin 400 sotilasta ja 110 miljoonaa euroa. Operaatio-osallistumisen merkittävä nostaminen edellyttää myös määrärahatason tarkastamisen.

Suomen osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan

Suomi osallistuu tällä hetkellä kymmeneen sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon yhteensä noin 450 sotilaalla YK:n, EU:n ja Naton sekä kansainvälisen Isisin vastaisen koalition puitteissa. Osallistuminen YK:n UNIFIL-operaatioon Libanonissa on Suomen suurin joukkokokonaisuus

noin 200 sotilaalla. Muita suuria joukkokokonaisuuksia on Irakissa (OIR/NMI, noin 80 sotilasta) sekä Kosovossa (KFOR, 70 sotilasta).

Merkittävin osallistumisemme on edelleen UNIFIL-operaatiossa Libanonissa, jossa palvelee noin 200 rauhanturvaajaa osana ranskalaista reservipataljoonaa. UNIFIL –osallistuminen on perusteltua ja tarkoituksenmukaista. Lisäksi merkittävä operaatio-osallistumisemme on OIR/NMI-operaatiossa Irakissa noin 80 sotilaalla.

Irak tarvitsee koulutus- ja neuvonantotukea vielä pitkään. Myös Suomen on perusteltua jatkaa osallistumista koulutusyhteistyöhön Irakissa niin koalition kuin Naton koulutusoperaation puitteissa. NMI:n vahvistaminen on ollut tarkoitus toteuttaa rinnakkaisena prosessina Yhdysvaltojen johtaman kansainvälisen Isisin vastaisen koalition OIR -operaation asteittaisen supistamisen kanssa. Irakin tilanteen takia ei lähiaikoina kuitenkaan ole odotettavissa merkittäviä muutoksia OIR:n ja NMI:n välillä.

Kansainvälisen kriisinhallinnan painopiste on pysynyt Afrikassa, mutta erityisesti Sahelin alueen heikentynyt turvallisuusympäristö ja Malin tapauksessa Malin ulkoministerin YK:ssa 16.6.2023 esittämä vaatimus YK:n MINUSMA-operaation välittömästä poisvetämisestä ovat vaikuttaneet kriisinhallinta-operaatioiden toimintaedellytyksiin. Tästä syystä Suomen sotilaallinen osallistuminen MINUSMA -kriisinhallintaoperaatioon päättyi 24.9.2023. Lisäksi vallankaappaus Nigerissä on heikentänyt valmisteilla olevaa EUMPM Niger –operaatiota. Haasteista huolimatta Suomi jatkaa toistaiseksi osallistumista EUTM:n Afrikan operaatioihin Malissa, Mosambikissa ja Somaliassa.

Afrikan operaatio-osallistuminen on suhteellisesti kalliimpaa kuin esimerkiksi osallistuminen UNIFIL-operaatioon. Kustannuksiin vaikuttaa oleellisesti haastavammat logistiikan ja muun tuen järjestelyt, alueen olosuhteet ja vaativien olosuhteiden vaikutus kaluston ja varusteiden kulumiseen.

Suomi vahvisti osallistumistaan Naton KFOR-operaatiossa noin 70 sotilaaseen ja jatkaa osallistumistaan Ukrainan asevoimien henkilöstön koulutusmissiossa EUMAM UA:ssa enintään 50 sotilaalle. Näiden myötä kansallinen osallistumisvahvuutemme on noussut parlamentaarisen komitean asettamalle vähimmäistasolle. Kaikessa operaatio-osallistumisissa tavoitteena on kattava reserviläisen osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan sekä kokonaisten suorituskykyjen käyttäminen operaatiossa.